

Prelatovo pismo (1. studeni 2019.)

Pastoralno pismo monsignora Fernanda Ocáriza o važnosti prijateljstva. „Živeći u prijateljstvu s Bogom, koje je prvo prijateljstvo što ga trebamo njegovati i jačati, moći ćete stvarati mnoga istinska prijateljstva.“

14.11.2019.

Predragi! Neka mi Isus čuva moje kćeri i sinove!

1 U prvom dužem pismu pisao sam vam donoseći zaključke Općeg Kongresa i rekao sam da „aktualne okolnosti evangelizacije traže još veću potrebu, ako je moguće, prioriteta osobnog ophoda. Taj racionalan aspekt nalazi se u središtu načina vršenja apostolata koji je sveti Josemaría otkrio u tekstovima Evandjelja“[1].

U mnogim susretima koje sam imao s ljudima različitih naroda nastale su spontane misli i pitanja o prijateljstvu. Sveti Josemaría nas je neprestano podsjećao na ljudsku i nadnaravnu važnost te stvarnosti. Osim toga ima mnogo svjedočanstava kako je on osobno gajio mnogobrojna prijateljstva i na to pazio za vrijeme cijeloga života. Kao što dobro znamo inzistirao je na tome da je glavni apostolat u Djelu apostolat prijateljstva i povjerenja. U ovom pismu sam želio prisjetiti se

nekih aspekata pouke našega Oca o toj temi.

Prijateljstvo Isusa Krista

2 Isus Krist, savršen čovjek, potpuno je živio ljudsku vrijednost prijateljstva. U Evanđelju vidimo kako je od ranih dana sklapao prijateljstva s ljudima oko sebe: Već s dvanaest godina, pošto se vratio u Jeruzalem, Marija i Josip su smatrali da je hodao s nekom grupom prijatelja ili rođaka (usp. *Lk* 2, 44). Kasnije, za vrijeme javnoga života, brojni su trenuci gdje vidimo Našega Gospodina u kućama prijatelja i poznanika, bilo da je bio posjet ili poziv na ručak: u kući Petrovoj (usp. *Lk* 4, 38), u kući Levijevoj (usp. *Lk* 5, 29), Zakejevoj (usp. *Lk* 19, 5) i drugo. Također Ga vidimo na svadbi u Kani (usp. *Jv* 2, 1) i uz brojne druge ljude (usp. *Jv* 8, 2). U drugim prilikama posvećuje vrijeme isključivo svojim učenicima (usp. *Mk* 3, 7).

Svaku okolnost koristi Isus kako bi započeo odnos prijateljstva: Toliko puta Ga vidimo kako se zadržava sa svakim pojedincem. Nekoliko minuta razgovora bilo je dovoljno ženi samaritanki da osjeti kako je prepoznae i shvaća. I upravo zbog toga je pitala: *Nije li to Krist?* (Iv 4, 29). Učenici iz Emausa, nakon hoda i nakon što su sjedili s Isusom, prepoznali su prisutnost tog Prijatelja koji je učinio da zbog njegove riječi gori njihovo srce (usp. Lk 24, 32).

Često Gospodin posvećuje više vremena svojim prijateljima. To je bio slučaj s bratom i sestrama u Betaniji. Tamo, u dugim satima prisnosti, ***Isus zna biti pažljiv, reći riječ ohrabrenja, odgovoriti na prijateljstvo prijateljstvom: Kako su divni bili razgovori u kući u Betaniji, s Lazarom, Martom i Marijom!***^[2] U toj kući ćemo shvatiti da prijateljstvo s Kristom stvara

duboko povjerenje (usp. Iv 11, 21) i ispunjeno je empatijom; posebno sposobnošću praćenja u patnji (usp. Iv 11, 35).

Ali to je za vrijeme posljednje Večere kada nam Gospodin najuvjerljivije pokazuje svoju želju da nam pruži svoje prijateljstvo. U prisnosti Sale posljednje Večere Isus kaže apostolima: *Vas sam nazvao prijateljima* (Iv 15, 15). Tada je to rekao svima. Bog nas ne želi samo kao stvorenja, nego kao djecu kojoj u Kristu pruža pravo prijateljstvo. I tom prijateljstvu odgovaramo sjedinjujući svoju volju s njegovom; čineći ono što Gospodin želi (usp. Iv 15, 14).

„Idem velle, idem nolle, isto željeti, isto odbacivati – u staro se doba prepoznavalo kao autentični sadržaj ljubavi: Jedan postaje sličan drugome, a to vodi jedinstvu htijenja i misli. Povijest ljubavi između Boga i

čovjeka sastoji se upravo u činjenici da to zajedništvo volje prerasta u zajedništvo misli i osjećaja te se, na taj način, naše htijenje i volja više podudaraju s Božjom voljom: Božja volja nije više za mene neka izvanjska volja, koju mi zapovijedi izvana nalažu, već je to sada sama moja volja, što se temelji na spoznaji da je, zapravo, Bog dublje prisutan u meni od mene sama. Tada raste predanje u Boga i Bog postaje naša radost (usp. *Ps* 73, 23-28)“[3].

3 Pošto znamo da smo u pravom prijateljstvu s Isusom Kristom, to nas ispunja sigurnošću, jer On je vjeran. „Prijateljstvo s Isusom neraskidivo je. On nas nikada ne napušta, iako se katkad čini da šuti. Kad ga trebamo, on pušta da ga nađemo (usp. *Jr* 29, 14) i ostaje uz nas kud god da pošli (usp. *Još* 1, 9). Jer on nikada ne krši svoga saveza. Od nas traži da ga ne napuštamo: ***Ostanite u meni i ja u vama*** (*Iv* 15, 4). No čak i ako odemo

od njega, ***on vjeran ostaje. Ta ne može sebe zaniijekati*** (2 Tim 2, 13)“[4].

Odgovoriti na to Isusovo prijateljstvo znači ljubiti Krista, ljubavljju koja ja duša kršćanskoga života i koja teži za tim da se pokaže u svemu što činimo. ***Potreban nam je bogat unutarnji život, siguran znak prijateljstva s Bogom i bitno stanje za svaku djelatnost s dušama***[5]. Čitav apostolat i čitav rad za duše nastaje iz tog prijateljstva s Bogom, koji je izvor istinske kršćanske ljubavi prema drugima. ***Dok živite u prijateljstvu s Bogom – onom koje kao prvo moramo kultivirati i gajiti – znat ćete zadobiti mnoge i prave prijatelje*** (usp. Sir 6, 17). ***Djelatnost koju je Gospodin činio i neprestano čini s nama kako bi nas zadržao u svojem prijateljstvu ista je djelatnost koju želi činiti s mnogim drugim dušama, služeći se nama kao sredstvima***[6].

Ljudska i kršćanska vrijednost prijateljstva

4 Prijateljstvo je ljudska stvarnost velikog bogatstva: oblik obostrane ljubavi između dvije osobe, koja se izgrađuje nad obostranim poznavanjem i komunikacijom[7]. To je vrsta ljubavi koja postoji „u dva pravca i koja želi svako dobro za drugu osobu, ljubav u kojoj nastaje zajedništvo i sreća“[8]. Stoga Sveto pismo tvrdi da *pravom prijatelju nema cijene niti se može izmjeriti njegova vrijednost* (Sir 6, 15).

Ljubav prema bližnjemu nadnaravno podiže ljudsku sposobnost za ljubav i stoga također i za prijateljstvo: „Prijateljstvo je jedan od najplemenitijih i uzdignutih ljudskih osjećaja koji božanska milost čisti i preoblikuje“[9]. Taj osjećaj može ponekad nastati na spontan način, ali u svakom slučaju je potrebno da raste pomoću susreta i dosljednom

posvećivanju vremena. „Priateljstvo nije prolazni ili privremeni odnos, nego stabilan, čvrst i vjeran odnos koji sazrijeva s vremenom. To je odnos ljubavi koji nam daje osjetiti povezanost i istodobno velikodušna ljubav koja nas navodi da tražimo dobro našeg prijatelja“[10].

5 Bog se mnogo puta služi autentičnim prijateljstvom kako bi ostvario svoje spasonosno djelo. Stari zavjet govori o prijateljstvu između još mladoga Davida i Jonatana, princa nasljednika Izraela. Taj nije oklijevao podijeliti sa svojim prijateljem sve što je imao (usp. 1 Sam 18, 4) i u teškim trenucima je svom ocu Šaulu spomenuo sve dobro mladoga Davida (usp. 1 Sam 19, 4). Jonatan je također došao do rizika da izgubi svoje nasljedstvo na stolicu braneći svoga prijatelja, *jer ga je ljubio svom ljubavlju duše svoje* (1 Sam 20, 17). To iskreno prijateljstvo

poticalo je njih dvojicu na vjernost prema Bogu (usp. 1 Sam 20, 8.42).

Posebno rječit je primjer prvih kršćana. Naš Otac je zapisao da su se ***međusobno slatko i snažno ljubili, ljubavlju koja proizlazi iz Kristova Srca***[11]. Međusobna ljubav je od početka Crkve karakterističan znak učenika Isusa Krista (usp. Iv 13, 35).

Drugi primjer iz prvih stoljeća kršćanstva susrećemo kod svetoga Bazilija i svetoga Grgura Nacijanskog. Prijateljstvo iz mladosti ih je sjedinjavalo tijekom cijeloga njihova života, a čak i danas dijele blagdan u univerzalnom liturgijskom kalendaru. Sveti Grgur priča da je bio „samo jedan zadatak i težnja za oba i krepost, kao i život za buduću nadu“[12]. Njihovo prijateljstvo ne samo da ih nije odvrćalo od Boga, nego ih je još više vodilo k Njemu: „nastojali smo upraviti svoj život i sve naše akcije poučljivo prema

vodstvu božanske zapovijedi,
potičući se obostrano na trud u
kreposti“[13].

**6 U kršćaninu, u djetetu Božjem,
prijateljstvo i ljubav tvore tek
jednu jedinu stvar: božansku
svjetlost koja daje toplinu**[14]. Čak
se može reći riječima svetoga
Augustina upravljenima Gospodinu
da među kršćanima „nema pravoga
prijateljstva osim među onima koje
Ti sjedinjuješ međusobno pomoću
ljubavi“[15]. S druge strane kako
ljubav može biti više ili manje jaka, a
osim toga je i vrijeme na
raspolaganje ograničeno,
prijateljstvo je također stvarnost koja
može biti više ili manje duboka. Tako
se obično govori o velikim
prijateljima ili o velikom
prijateljstvu, iako to ne isključuje da
ima pravih prijateljstava ne toliko
velikih ili prisnih.

Na početku novog milenija sveti Ivan Pavao II. je rekao da će sve apostolske inicijative koje nastanu u budućnosti biti „sredstva bez duše“ ako njihovo središte ne bude iskrena ljubav prema svim ljudima, u „dijeljenju svojih radosti i patnji kako bi se prepoznale njihove želje i pomoglo u potrebama, kako bi se pružilo pravo i duboko prijateljstvo“^[16]. Naše kuće, predviđene da služe za veliku katehezu, moraju biti mjesta u kojima mnogi ljudi nalaze iskrenu ljubav i uče kako biti prijatelj istine.

7 Kršćansko prijateljstvo ne isključuje nikoga i mora biti u namjeri otvoreno svakoj osobi i uz veliko srce. Farizeji su kritizirali Isusa Krista kao da je biti *prijatelj carinika i grešnika* (Mt 11, 19) nešto loše. Također ni mi, dok nastojimo - unutar naše malenkosti - oponašati Gospodina, ***nikoga ne isključujemo, ne udaljavamo nijednu dušu od***

naše ljubavi prema Isusu Kristu. Stoga morate gajiti čvrsto, odano i iskreno prijateljstvo – znači kršćansko – sa svim svojim kolegama u struci, još i više: sa svim ljudima kakve god bile njihove osobne okolnosti[17].

Krist je bio sasvim povezan s društvom u svojem kraju i vremenu dajući nam također i u tome primjer. ***Ne ograničava dijalog samo na malu i ograničenu grupu: On razgovara sa svima. Sa svetim ženama, sa čitavim mnoštvima; s predstavnicima visokog sloja u Izraelu kao s Nikodemom i sa carinikom kao sa Zakejom; s ljudima za koje se drži da su pobožni i s grešnicima kao sa samaritankom; s bolesnima i zdravima; sa siromašnima koje ljubi iz sveg srca; s pismoznancima i poganima čiju vjeru je hvalio iznad one u Izraelu; sa starima i s djecom. Isus nikome***

ne uskraćuje svoju riječ i to je riječ koja liječi, tješi i prosvjetljuje. Koliko puta sam razmatrao i dao razmatrati taj način Kristova apostolata, istovremeno ljudskog i božanskog, utemeljenog na prijateljstvu i povjerenju![18].

Očitovanje prijateljstva

8 Prijateljstvo je posebno vrijedno kada je potrebno očitovanje ljubavi koja je razumijevanje: ***Istinsko prijateljstvo sadrži također srdačan napor da shvatimo uvjerenja naših prijatelja, iako ih nećemo s njima dijeliti niti ih prihvatiti***[19]. Na taj način nam naši prijatelji pomažu da shvatimo način kako vidjeti život koji se razlikuje od našega, bogate naš unutarnji svijet i kada je prijateljstvo duboko, možemo doživjeti stvari na način koji je drugačiji od našega. Radi se na kraju o pravom osjećaju u drugima, znači o

sudjelovanju u onomu što oni žive i što im se događa.

Voljeti druge znači priznati ih i prihvatiti kakvi jesu, s njihovim problemima, manama, osobnom poviješću, okolini i vremenu približavanja Kristu. Stoga je za izgradnju pravoga prijateljstva potrebno da razvijamo sposobnost naklono gledati na druge ljude, dok ih ne gledamo Kristovim očima. Potrebno je da očistimo svoj pogled od svake predrasude, da znamo otkriti ono što je dobro u svakoj osobi i odreći se želje da ih učinimo na *svoju sliku*. Kako bi jedan prijatelj prihvatio našu pažnju, nije potrebno da ispuni neke uvjete. Kao kršćani gledamo na svaku osobu prije svega kao na stvorenje koje Bog ljubi. Svaka osoba je jedinstvena i isto tako je jedinstven svaki prijateljski odnos.

Sveti Augustin je isticao da „usprkos tome što se svima duguje ista ljubav,

ne pruža se svima isti lijek: Ista ljubav nekima daje svjetlo, a s drugima trpi (...), prema nekima je nježna, a prema drugima stroga, nije ničiji neprijatelj i svima je majka“[20]. Biti prijatelj znači shvatiti obraćati se svakoj osobi kao što kaže Gospodin: Kad stvara duše, Bog se ne ponavlja. Svaki pojedinac je kakav jest i treba se ophoditi sa svakim pojedincem prema tome kakvog ga je Bog stvorio i kako ga Bog vodi[21]. Pošto se radi o tome da se otkrije i želi dobro drugoga, prijateljstvo znači također trpjeti s prijateljima i za prijatelje. U teškim trenucima velika je pomoć obnoviti vjeru da Bog djeluje na svoj način i u ritmu u duši ljudi.

9 Prijateljstvo ima osim toga neprocjenjivu društvenu vrijednost, jer pridonosi skladu među članovima obitelji i stvaranju društvenog ambijenta koji je više dostojan ljudske osobe. Naš Otac nam piše: **Po**

božanskom pozivu živite usred svijeta dijeleći s ostalim ljudima – koji su isti kao i vi – radosti i neugodnosti, trud i želje, čežnje i avanture. Dok prelazite bezbrojnim zemaljskim putovima trudit ćete se, pošto nas na to potiče naš duh, da živite skupa sa svima, da budete sa svima u kontaktu, kako biste pridonijeli stvaranju ambijenta mira i prijateljstva[22].

Taj ambijent prijateljstva, na koji je svatko pozvan da ga nosi u sebi, plod je zbroja svakog truda da se ugodni drugima. Važno je rasti u susretljivosti, radosti, strpljenju, optimizmu, obazrivosti i u svim krepostima koje čine ljubaznima suživot kako bi se ljudi mogli osjećati prihvaćeni i kako bi bili sretni: *Umilna riječ umnožava prijatelje, i jezik uljudan izaziva prijazne odgovore* (Sir 6, 5). Borba za poboljšanje vlastitoga karaktera je

potreban uvjet kako bi lakše nastali prijateljski odnosi.

Naprotiv, izvjesni način izražavanja može pomutiti ili otežati stvaranje prijateljskog ambijenta. Na primjer, biti previše kategoričan u izražavanju vlastitoga mišljenja, dati utisak da mislimo kako su vlastiti pristupi definitivni, ili ne zanimati se aktivno za ono što drugi kažu, to je način postupanja onih koji se zatvaraju u sebe same. Ponekad ta ponašanja ukazuju na nesposobnost razlikovanja onoga što je sporno od onoga što to nije, ili na poteškoću relativiziranja tema čija rješenja nisu nužno jedinstvena.

10 Kršćanska briga za druge nastaje upravo iz našeg zajedništva s Kristom i našeg poistovjećenja s poslanjem na koje nas je On pozvao: ***Mi smo za mnoštvo; nikad nismo zatvoreni, živimo licem prema mnoštvu i u našoj duši se nalaze***

***ove riječi Isusa Krista Našega
Gospodina: Žao mi je naroda jer
su već tri dana uza me i nemaju
što jesti (Mk8, 2)[23].***

Za ojačanje veze s prijateljima
potrebni su vrijeme, pažnja i često
izbjegavanje udobnosti ili odricanje
od vlastitih sklonosti. Za kršćanina
znači u prvom redu molitva uz
sigurnost da se tamo nalazi
autentična energija za promjenu
svijeta: ***Da bi ovaj naš svijet
potekao koritom kršćanstva –
jedinim vrijednim truda – moramo
s ljudima živjeti odano
prijateljstvo, prethodno
utemeljeno na odanom
prijateljstvu prema Bogu[24].***

Iskrenost i prijateljstvo

***11 Pravi prijatelj ne može za svog
prijatelja imati dva lica:
prijateljstvo, ako treba biti odano i
iskreno – vir duplex animo
inconstans est in omnibus viis suis***

(Jak 1, 8); lažni čovjek, dvoumne duše, u svemu je nepostojan – zahtijeva odricanja, ispravnost, razmjenu usluga i plemenitih i dozvoljenih pomoći. Prijatelj je jak i iskren po mjeri u kojoj, u skladu s nadnaravnom razboritošću, velikodušno misli na druge i osobnom žrtvom[25]. Prijateljstvo je obostrano: iskreno komuniciranje u dva pravca; prenosi se vlastito iskustvo kako bi jedan razumio drugoga.

Prijatelji dijele radosti kao pastir koji je pronašao svoju izgubljenu ovcu (usp. Lk15, 6) i kao žena koja je našla drahmu koju je izgubila (usp. Lk 15, 9). Osim toga se dijele želje i projekti, a također i žalosti. Prijateljstvo se pokazuje posebno u spremnosti na pomoć, kao što to vidimo kod onog čovjeka koji je išao k Isusu da traži zdravlje za slugu svoga prijatelja Satnika (usp. Lk 7, 6). I prije svega najveće prijateljstvo teži da oponaša

veličanstvo prijateljske ljubavi Isusa Krista: *Veće ljubavi nitko nema od ove: da tko život svoj položi za svoje prijatelje (Iv 15, 13).*

12 Može se ponekad dogoditi, zbog neke suzdržanosti ili bojažljivosti, da se ne uspije pokazati drugima sva ljubav koja bi se htjela. Kad se nadiđe ta zapreka i izgubi strah, može to biti velika prilika da Bog izlije svoju ljubav na prijatelje: „Pravo prijateljstvo sa sobom donosi obostranu pažnju, što je istinska zaštita slobode i obostrane prisnosti“[\[26\]](#). U tom smislu sveti Toma kaže da se autentično prijateljstvo mora pokazati prema vani: Traži „obostranu ljubav, jer prijatelj je prijatelj za prijatelja“[\[27\]](#).

U isto vrijeme pružiti prijateljstvo na autentičan način pretpostavlja sposobnost ulaženja u rizik, jer moguć je i nesporazum. U životu Gospodinovu vidi se to iskustvo kada

bogati mladić više voli poduzeti drugačiji put (usp. Mk 10, 22) ili kada silazeći s Maslinske gore plače nad Jeruzalemom dok misli na one kojima je otvrdlo srce (usp. Lk 19, 41). Kod tih iskustva – koja dolaze prije ili kasnije – treba nadići strah pred ponovnim rizikom i to na isti način kako to čini Isus Krist sa svakim od nas. Znači da je potrebno prihvatiti tu ranjivost i neprestano činiti taj prvi korak bez očekivanja ikakve promjene, pogledom prema velikom dobru koji bi tako mogao nastati: prema autentičnom prijateljstvu.

13 Kako bi nastao pogodan ambijent u kojem mogu rasti plodna prijateljstva, potrebno je koristiti osobnu spontanost, osim promicanja inicijative svakog pojedinca u obiteljskom i društvenom životu. Ta dva obilježja – spontanost i inicijativa – ne nastaju inercijski u bilo kojem ambijentu; više je

potrebno potaknuti ih i ohrabriti osobe da se pokažu kakve jesu. To logično omogućava pluralizam koji „se mora tražiti i gajiti, iako možda nekome različitost ponekad može biti teška. Tko ljubi slobodu, uspijeva vidjeti ono pozitivno i drago što drugi misle“[\[28\]](#). Cijeniti onoga koji je različit ili misli na drugi način stav je koji označava unutarnju slobodu i otvoreni pogled: dva aspekta autentičnog prijateljstva.

S druge strane, prijateljstvo – kao ljubav, koja je njegov izraz – nije jednoznačna stvarnost. Ne nastaje kod svih prijatelja ista komunikacija vlastite intimnosti. Na primjer, nisu identični prijateljstvo među bračnim drugovima, prijateljstvo među roditeljima i djecom – koje je toliko savjetovao sveti Josemaría, prijateljstvo među braćom ili među kolegama. U svima ima dijeljenog unutarnjeg prostora koji je svojstven svakom odnosu. Kada se respektira ta

različitost u očitovanju intimnosti, nije to manjak iskrenosti ili dubine prijateljstva, nego upravo suprotno: Općenito je to uvjet za očuvanje prave prirode tog odnosa.

Prijateljstvo i bratstvo

14 Blaženi Álvaro del Portillo je pisao: „Oni koji Boga ljube svjesni su da su oni njegova djeca i svojstveno im je nerazdvojivo ophođenje s Bogom“[29]. Analogno, između bratstva i prijateljstva postoji unutarnji odnos. Bratstvo, jednostavan odnos temeljen na zajedničkom sinovstvu, postaje prijateljstvo po ljubavi među braćom, u onome što je zajednički interes, razumijevanje, komunikacija, pažljivo i drago služenje, materijalna pomoć i drugo.

U tom smislu također i bratstvo ukorijenjeno u zajedničkom pozivu u Djelu traži prijateljstvo koje postiže zrelost kada je dobro koje se traži za

drugoga njegova sreća, njegova vjernost i njegova svetost.

Istovremeno to prijateljstvo nije „posebno“ u ekskluzivnom ili isključujućem smislu, nego je uvijek otvoreno drugima, iako ograničenja prostora i vremena ne dopuštaju jednaki intenzitet komunikacije i ophod sa svima.

Izuzetnom ljubavlju – koja je značajna za Djelo Božje – pomažemo jedni drugima da živimo i želimo vlastitu svetost i svetost drugih; i osjećamo se jakima, jakošću igračih karata koje se – same od sebe – ne mogu držati uspravno, ali kada se podržavaju međusobno, sačinjavaju utvrde koje se održavaju[30]. Tako je ljubav koja nas sjedinjuje ista ljubav koja održava Djelo sjedinjenim.

15 Prijateljstvo je podrška i postojani poticaj za poslanje koje se dijeli. Sa

svojom braćom i sestrama dijelimo također i svoje radosti i projekte, svoje brige i želje, iako, logično, ima aspekata u vlastitom životu u odnosu s Bogom koji su, barem obično, pridržani za duhovno vodstvo. Isto se događa u prijateljstvu među supružnicima, među roditeljima i djecom i općenito među dobrim prijateljima.

Trud da se drugima učini ugodan život je dragi napor koji čini dio svakodnevnoga života. Na tom području, zdravim razumom i nadnaravnim smislom, teško da će doći do ispada. Nasuprot, radi se o fundamentalnoj komponenti puta prema svetosti. ***Nije mi važno što to ponavljam mnogo puta. Ljubav je potrebna svim ljudima i to je potrebno i nama u Djelu. Trudite se da bez osjećajnosti uvijek raste naklonost prema vašoj braći. Sve ono što je mog drugog djeteta mora biti – zaista! – sasvim naše***^[31].

Ljubav je ono na što se posebno sjećaju oni koji su živjeli s našim Ocem. Ljubav koja ga je vodila da želi najbolje za svaku svoju kćer i svakoga svoga sina, a istovremeno ih je poticao da temeljito ljube njihovu slobodu.

16 Bratska naklonost, koja je ljubav, omogućava s jedne strane gledati na druge Kristovim očima, otkrivajući uvijek novu vrijednost. A s druge strane potiče na to da ih želimo vidjeti bolje i više svete. Sveti Josemaría nas je poticao: ***Imajte uvijek veliko srce za ljubav prema Bogu i prema drugima. Ja često molim Gospodina da mi dade srce po svome; na prvom mjestu kako bih se više ispunio Njime, a zatim kako bih ljubio sva stvorenja, i da se nikad ne žalim, znajući razumjeti i oprostiti mane drugih, jer ne mogu zaboraviti koliko je Bog podnosio mene. To razumijevanje, koje je prava***

ljubav, vidi se također u bratskoj opomeni, kada je potrebna, jer je to sasvim nadnaravno sredstvo za pomoć onima pored nas[32].

Bratska opomena nastaje iz ljubavi; pokazuje da želimo da drugi budu sve sretniji. Ponekad, može koštati činiti je i također za to smo zahvalni.

17 Osobna sreća ne ovisi o uspjesima koje postignemo nego o ljubavi koju dobivamo i ljubavi koju dajemo.

Ljubav naše braće i sestara daje nam sigurnost koja nam je potrebna kako bismo prosljedili ***vodeći divan rat ljubavi i mira: in hoc pulcherrimo caritatis bello! Nastojimo svim ljudima donijeti ljubav Kristovu, bez iznimke jezika, ni narodnosti, ni društvenih okolnosti***[33]. Znamo

koliko se sviđala našem Ocu ova rečenica iz Svetoga pisma: ***Frater qui adiuvatur a fratre quasi civitas firma*** (Vulgata, Izr 18, 19); brat kojem pomaže drugi brat je kao utvrđen grad.

Za vrijeme zadnjih druženja koja je imao s nama don Javier nam je često ponavljao: „Ljubite se!“. Radilo se o pozivu koji je kao i uvijek bio odjek nakane našega Oca: ***Kako uporno je Apostol Sveti Ivan propovijedao “mandatum novum”! – “Ljubite jedni druge!”***. Kleknuo bih, bez teatralnosti – srce mi viče – i zamolio bih vas, iz ljubavi prema Bogu, da se ljubite, pomažete jedni druge, priteknete u pomoć i da znate jedno drugom oprostiti. Stoga, odbacite oholost, budite suosjećajni, budite milostivi; ***uzajamno se pomažite molitvom i iskrenim prijateljstvom***[34].

Apostolat prijateljstva i povjerenja

18 Od prvih godina Opusa Dei sveti Josemaría je pokazivao konkretan način kako nas Bog poziva da navještavamo Evandjelje usred svijeta: ***Trebate približiti duše Bogu prikladnom riječju koja otvara***

obzore apostolata; diskretnim savjetom koji pomaže usredotočiti se kršćanski u jedan problem; ljubaznim razgovorom onoga koji poučava živjeti ljubav: pomoću apostolata koji sam nazvao neki put apostolatom prijateljstva i povjerenja[35].

Istinsko je prijateljstvo – poput ljubavi koja ljudsku dimenziju prijateljstva diže na nadnaravnu razinu – vrijedno samo po sebi. Ono nije ni sredstvo ni instrument za postizanje bilo kakve društvene prednosti, iako može donijeti takvu prednost (baš kao što može donijeti i suprotno). Naš Otac, dok nas je ohrabrivao da s brojnim ljudima sklapamo prijateljstva, u isto nas je vrijeme upozoravao: ***Tako ćete postupati, kćeri i sinovi moji, zasigurno ne kako bi koristili prijateljstvo kao taktiku ulaska u društvo: to bi značilo da prijateljstvo gubi unutarnju***

vrijednost koju ima; već kao zahtjev – prvi i neposredni – ljudskoga bratstva koje kršćani moraju gajiti među ljudima, koliko god oni među sobom bili različiti[36].

Prijateljstvo ima *bitnu vrijednost* jer predstavlja iskrenu brigu za drugu osobu. Nadalje „prijateljstvo je samo po sebi apostolat; prijateljstvo je samo po sebi dijalog u kojem dajemo i primamo svjetlo. U prijateljstvu se kuju planovi dok uzajamno otvaramo nove horizonte. U prijateljstvu se radujemo onome što je dobro i jedan drugoga bodrimo u onome što je teško; provodimo dobro vrijeme jedni s drugima jer Bog želi da budemo sretni“[37].

Kada je prijateljstvo takvo, odano i iskreno, ne postoji način da se instrumentalizira. Svaki prijatelj jednostavno želi svojem prijatelju prenijeti dobro koje je iskusio u

svojem životu. Obično ćemo to raditi bez da i znamo, svojim primjerom, svojom radošću i željom da služimo koju izražavamo na tisuće malih načina. Bez obzira na sve, „važnost svjedočenja ne znači da naše riječi nisu potrebne. Zašto ne bismo pričali o Isusu, zašto drugima ne bismo rekli da nam On daje snagu u životu, da uživamo razgovarati s Njim, da imamo koristi od razmatranja Njegovih riječi?“[38]. I tako, potpuno prirodno, prijateljstvo vodi u povjerenje, puno pažljivog poštovanja za slobodu kao neophodni rezultat istinskog karaktera prijateljstva.

19 Prirodno je da prijateljska veza vodi brojnim zajedničkim trenucima: razgovoru tijekom šetnje ili za stolom, sportskim aktivnostima, istim hobbijem, izletima i slično. Ukratko, prijateljstvo zahtijeva provođenje vremena u zajedničkim interakcijama i povjerenju. Bez

povjerenja nema prijateljstva. ***Kada ti govorim o apostolatu prijateljstva, podrazumijevam pritom osobno prijateljstvo, spremno na odricanje i iskreno: prisno, od srca k srcu***[\[39\]](#). Kada je prijateljstvo stvarno, kada je naša briga za drugu osobu iskrena i pronalazi mjesto u našoj molitvi, nema trenutka koji dijelimo, a da nije apostolski: sve je prijateljstvo i sve je apostolat, ne možemo ih razdvojiti.

Naglašavam veliku važnost, ne samo ljudsku već božansku, koju ima prijateljstvo. Reći ću vam još jednom, baš kao što to radim od početka Djela: Budite prijatelji svojim prijateljima, iskreni prijatelji, i tako ćete provoditi plodan apostolat i dijalog[\[40\]](#). Nije stvar u tome da trebamo imati prijatelje kako bismo činili apostolat, već se trebamo pobrinuti da Božja Ljubav ispuni naše prijateljstvo kako bi ono bilo istinski apostolat.

20 Rođenje prijateljstva dolazi kao neočekivani dar te iz tog razloga zahtijeva strpljenje. Ponekad nas određena loša iskustva ili predrasude mogu navesti da mislimo kako predugo traje prije dok osobne veze koje imamo s drugima ne prijeđu u prijateljstvo. Strah, ljudski obziri ili predrasude mogu sve otežati. Dobro je pokušati staviti sebe na tuđe mjesto i biti strpljiv. Trebamo biti poput Isusa Krista koji je ***spreman sa svima razgovarati, čak i s ljudima koji ne žele znati istinu, poput Pilata***[\[41\]](#).

Postoje brojni dobri načini za evangelizaciju. U Djelu je međutim osnovni apostolat uvijek apostolat prijateljstva. Ovo nas je naš Otac učio: ***Moglo bi se reći, djeco moje duše, da se najveći plod Opusa Dei nalazi u onom poslu koji pripadnici obavljaju osobno, u apostolatu primjera i odanog prijateljstva sa svojim kolegama u***

zanimanju; na sveučilištu ili u tvornici, u uredu, rudniku ili na polju[\[42\]](#). Bez odbacivanja zadataka koje imamo, trebamo naučiti brinuti se uvijek za svoje prijatelje.

21 Nadalje, naše će prijateljstvo s njima često biti usklađeno s korporativnim apostolatom koji se provodi u našim centrima i s apostolskim inicijativama. ***To prijateljstvo, ta veza s jednim od vas, kasnije će se proširiti, prvo ljubavlju i razumijevanjem, kasnije redovitim pohađanjem kuće Opusa Dei gdje počinju odlaziti i ubrzo je počinju smatrati svojom, poput doma. Sve je to, jasno, kasnije ujedinjeno s prijateljstvom s ljudima koje sretnu i upoznaju u našim kućama***[\[43\]](#).

22 U apostolat prijateljstva također spada i naš apostolat *ad fideis* ljudima koji ne dijele našu vjeru.

Kćeri i sinovi moji, vjera, čvrsta vjera, vjera živa, vjera koja djeluje s ljubavlju, veritatem facientes in caritate (usp. Ef 4, 15). Očuvajte taj duh u svojem susretu s odijeljenom braćom i s nekršćanima. Prema svima ljubav i pažnja, prema svima prijateljstvo. Nikome od onih koji su dolazili u naša korporativna djela nikad se nisu činili problemi zbog religioznih uvjerenja; nikome tko to ne želi ne govori se o našoj vjeri[44].

* * *

23 Ovim sam vas stranicama želio podsjetiti na to da svi trebamo prijateljstvo, taj Božji dar koji nam donosi utjehu i radost. ***Bog je čovjeka stvorio na taj način da on ne može a da ne dijeli osjećaje svojega srca s drugima: Ako imamo neki razlog za sreću, osjećamo unutarnju silu koja nas***

tjera da pjevamo i smijemo se, a to na jedan ili drugi način tjera druge da dijele našu sreću. Ako je tuga ta koja ispunjava našu dušu, oko sebe želimo tihu atmosferu, to nam pokazuje da nas drugi razumiju i poštuju. Kao ljudskim bićima, moje kćeri i sinovi, svima nam je potrebna podrška kako bismo mogli putovati putovima života, kako bismo svoje nade pretvorili u stvarnost, kako bismo nadvladali poteškoće i uživali u plodovima svojega rada. To je velika važnost, i ljudska i nadnaravna, koju nosi prijateljstvo[45].

Prvi mladi koji su došli u kontakt s Djelom 1930.ih godina oko našeg su Oca pronašli atmosferu iskrenog prijateljstva. To je bila prva stvar koja ih je privukla i držala ih je ujedinjenima kroz vrlo teška vremena. Prijateljstvo umnaža naše radosti i pruža utjehu u našim

žalostima. Kršćansko prijateljstvo teži najvećoj sreći – odnosu s Isusom Kristom – za one koji su nam bliski. Pomolimo se ovako kako je to činio sveti Josemaría: *Bože, daj nam srce po mjeri Tvoga!*^[46]. To je put. Samo ako se identificiramo s Kristovim osjećajima - *Neka u vama bude isto mišljenje kao i u Kristu Isusu (Fil 2, 5)* – moći ćemo kroz prijateljstvo donijeti tu potpunu sreću u svoj dom, svoj rad i na svako mjesto gdje se nađemo.

S ljubavlju vas blagoslivlja vaš Otac,

Rim, 1. studeni 2019.

Svetkovina Svih Svetih

.....

^[1] Pastoralno pismo, 14.2.2017., br. 9.

^[2] *Pismo* 24.10.1965., br. 10.

[3] Benedikt XVI., Enc. *Deus Caritas est*, 25.12.2005., br. 17.

[4] Franjo, Ex. Ap. *Christus vivit*, 25.3.2019., br. 154.

[5] *Pismo 31.5.1943.*, br. 8.

[6] *Pismo 11.3.1940.*, br. 70.

[7] Usp. Sveti Toma, *Suma teol.*, II-II, q. 23, a. 1, c.

[8] Sveti Ivan Pavao II., Govor, 18.2.1981.

[9] Benedikt XVI., Govor, 15.9.2010.

[10] Franjo, Ex. Ap. *Christus vivit*, br. 152.

[11] *Prijatelji Božji*, br. 225.

[12] Sveti Grgur Nacijanski, *Govor 43.*

[13] *Isto.*

[14] *Kovačnica*, br. 565.

15 Sveti Augustin, *Ispovijesti*, 4, 7.

[16] Sveti Ivan Pavao II., Ap. pismo *Novo millennio ineunte*, 6.1.2001., br. 43.

[17] *Pismo 9.1.1951.*, br. 30.

[18] *Pismo 24.10.1965.*, br. 10.

[19] *Brazda*, br. 746. *Usp. Put*, br. 463.

[20] Sveti Augustin, *Katekeza za početnike*, 15, 23.

[21] *Pismo 8.8.1956.*, br. 38.

[22] *Pismo 24.10.1965.*, br. 2.

[23] *Pismo 31.5.1954.*, br. 23.

[24] *Kovačnica*, br. 943.

[25] *Pismo 11.3.1940.*, br. 71.

[26] Pastoralno pismo, 9.1.2018., br. 14.

[27] Sveti Toma, *Suma teol.*, II-II, q. 23, a. 1, c.

[28] Pastoralno pismo, 9.1.2018., br. 13.

[29] Blaženi Álvaro del Portillo, „Uvod“, u *Prijatelji Božji*.

[30] *Pismo 29.9.1957.*, br. 76.

[31] Riječi svetoga Josemaríje citirane od blaženog Ávara del Portilla u *Obiteljska pisma*, I, br. 115.

[32] Bilješke s obiteljskog skupa, X. 1972.

[33] Bilješke s razmatranja, 29.2.1964.

[34] *Kovačnica*, br. 454.

[35] *Pismo 24.3.1930.*, br. 11.

[36] *Pismo 11.3.1940.*, br. 54.

[37] Pastoralno pismo, 9.1.2018., br. 14.

[38] Franjo, Ex. Ap. *Christus vivit*, br. 176.

[39] *Brazda*, br. 191.

[40] *Pismo 24.10.1965.*, br. 16.

[41] *Isto*, br. 12.

[42] *Pismo 11.3.1940.*, br. 55.

[43] *Pismo 24.10.1942.*, br. 18.

[44] *Pismo 24.10.1965.*, br. 62.

[45] *Isto*, br. 16.

[46] Usp. *Brazda*, br. 813.